

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୪)

108 Upanishad (Vol – 4)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ଶୈବ ଉପନିଷଦ

(Shaiva Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଶାରଭ ଉପନିଷଦ

(Sharabhopenisat / Sharabha Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଡରଣୀସେନ ମେହେର

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ବଲାଙ୍ଗୀର, ଓଡ଼ିଶା,

mehrtaranisen1@gmail.com

ଶରତୋପନିଷତ୍ / ଶରତ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ଶରତୋପନିଷତ୍ ॥

ସର୍ବଂ ସଂତ୍ୟଜ୍ୟ ମୁନୟୋ ଯଦ୍-ଭଜନ୍ତ୍ୟାତ୍ମରୂପତଃ ।

ତଚ୍ଛାରତଂ ତ୍ରିପାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱମାତ୍ରମବଶିଷ୍ୟତେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣ୍ଠୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।

ଦ୍ୱିରେରଞ୍ଜେଷୁଷ୍ଟୁବାଗୁଁସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ପୈଠ୍ନାଦୋ ବ୍ରହ୍ମାଣମୁବାଚ ଭୋ ଭଗବନ୍ ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁରୁଦ୍ରାଣାଂ

ମଧ୍ୟେ କୋ ବାଽପିକତରୋ ଧ୍ୟାୟଃ ସ୍ୟାଉଷ୍ମମେବ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି ।

ତସ୍ମୈ ସ ହୋବାଚ ପିତାମହଶ୍ଚ ହେ ପୈଠ୍ନାଦ ଶୁଣୁ ବାକ୍ୟମେତତ୍ ।

ବହୁନି ପୁଣ୍ୟାନି କୃତାନି ଯେନ ତେନୈବ ଲଭ୍ୟଃ ପରମେଶ୍ୱରୋଽସୌ ।

ୟସ୍ୟାଙ୍ଗଜୋଽହଂ ହରିରିନ୍ଦ୍ରମୁଖ୍ୟା ମୋହାନୁ ଜାନନ୍ତି ସୁରେନ୍ଦ୍ରମୁଖ୍ୟାଃ ॥ ୧ ॥

ପ୍ରଭୁଂ ବରେଣ୍ୟଂ ପିତରଂ ମହେଶଂ ଯୋ ବ୍ରହ୍ମାଣଂ ବିଦଧାତି ତସ୍ମୈ ।

ବେଦାଂଶ୍ଚ ସର୍ବାନ୍ପ୍ରହିଣୋତି ଚାଗ୍ର୍ୟଂ ତଂ ବୈ ପ୍ରଭୁଂ ପିତରଂ ଦେବତାନାମ୍ ॥ ୨ ॥

ମମାପି ବିଷ୍ଣୋର୍ଜନକଂ ଦେବମୀତ୍ୟଂ ଯୋଽନ୍ତକାଲେ ସର୍ବଲୋକାନ୍ସଂଜହାର ॥ ୩ ॥

ସ ଏକଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠଶ୍ଚ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରା ସ ଏବ ବରିଷ୍ଠଶ୍ଚ ।

ୟୋ ଘୋରଂ ବେଷମାସ୍ତାୟ ଶରତାଖ୍ୟଂ ମହେଶ୍ୱରଃ ।

ନୃସିଂହଂ ଲୋକହତ୍ତାରଂ ସଂଜଘାନ ମହାବଲଃ ॥ ୪ ॥

ହରିଂ ହରତ୍ରଂ ପାଦାଭ୍ୟାମନୁୟାତି ସୁରେଶ୍ୱରାଃ ।
ମା ବଧୀଃ ପୁରୁଷଂ ବିଷ୍ଣୁଂ ବିକ୍ରମସ୍ତୁ ମହାନସି ॥ ୫ ॥

କୃପୟା ଭଗବାନ୍ନିଷ୍ଠଂ ବିଦଦାର ନଶୈଃ ଖରୈଃ ।
ଚର୍ମାମ୍ବୁରୋ ମହାବୀରୋ ବୀରଭଦ୍ରୋ ବଭୂବ ହ ॥ ୬ ॥

ସ ଏକୋ ରୁଦ୍ରୋ ଧ୍ୟାୟଃ ସର୍ବେଷାଂ ସର୍ବସିଦ୍ଧୟେ ।
ୟୋ ବ୍ରହ୍ମଣଃ ପଞ୍ଚମବକ୍ତ୍ରହତ୍ତା ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୭ ॥

ୟୋ ବିସ୍ମୁଲିଙ୍ଗେନ ଲଲାଟଜେନ ସର୍ବଂ ଜଗଦ୍-ଭସ୍ମସାମ୍ରାଂକରୋତି ।
ପୁନଶ୍ଚ ସୃଷ୍ଟା ପୁନରପ୍ୟରକ୍ଷଦେବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଂ ପ୍ରକଟୀକରୋତି ।
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୮ ॥

ୟୋ ବାମପାଦେନ ଜଘାନ କାଲଂ ଘୋରଂ ପପେଥୋ ହାଲହଲଂ ଦହତ୍ରମ୍ ।
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୯ ॥

ୟୋ ବାମପାଦାର୍ଚିତବିଷ୍ଣୁନେତ୍ରସ୍ତସ୍ମୈ ଦଦୌ ଚକ୍ରମତୀବ ହୃଷ୍ଣଃ ।
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୧୦ ॥

ୟୋ ଦକ୍ଷୟଞ୍ଜେ ସୁରସଙ୍ଗାନ୍ନିଜିତ୍ୟା ବିଷ୍ଣୁଂ ବବନ୍ଧୋରଗପାଶେନ ବୀରଃ ।
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୧୧ ॥

ୟୋ ଲୀଳୟୈବ ତ୍ରିପୁରଂ ଦଦାହ ବିଷ୍ଣୁଂ କବିଂ ସୋମସୂର୍ଯ୍ୟାଗ୍ନିନେତ୍ରଃ ।
ସର୍ବେ ଦେବାଃ ପଶୁତାମବାପୁଃ ସ୍ୱୟଂ ତସ୍ମାଦ୍ଗୁପତିର୍ବଭୂବ ।
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୧୨ ॥

ଯୋ ମହ୍ୟକୂର୍ମାଦିବରାହସିଂହାନ୍ତିଷ୍ଠଂ କ୍ରମନ୍ତଂ ବାମନମାଦିବିଷ୍ଣୁମ୍ ।
ବିବିକ୍ଳବଂ ପୀତ୍ୟମାନଂ ସୁରେଶଂ ଭସ୍ମୀତକାର ମନ୍ଥୁର୍ଯଂ ଯମଂ ଚ ।
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୧୩ ॥

ଏବଂ ପ୍ରକାରେଣ ବହୁଧା ପ୍ରତୁଷ୍ଠା କ୍ଷମାପୟାମାସୁର୍ନୀଲକଣ୍ଠଂ ମହେଶ୍ଵରମ୍ ।
ତାପତ୍ରୟସମୁଦ୍-ଭୂତଜନ୍ମମୃତ୍ୟୁଜରାଦିଭିଃ ।
ନାନାବିଧାନି ଦୁଃଖାନି ଜହାର ପରମେଶ୍ଵରଃ ॥ ୧୪ ॥

ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରିଃ ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟମାନ ଆତ୍ମା ବୈ ସର୍ବଦେହିନାମ୍ ।
ଶଙ୍କରୋ ଭଗବାନାଦ୍ୟୋ ରରକ୍ଷ ସକଳାଃ ପ୍ରଜାଃ ॥ ୧୫ ॥

ୟସ୍ମାଦାମ୍ଭୋରୁହଦ୍ବନ୍ଧଂ ମୃଗ୍ୟତେ ବିଷ୍ଣୁନା ସହ ।
ସୁତ୍ତା ସୁତ୍ୟଂ ମହେଶାନମବାହୁନସଗୋଚରମ୍ ॥ ୧୬ ॥

ଭକ୍ତ୍ୟା ନମ୍ରତନୋର୍ବିଷ୍ଣୋଃ ପ୍ରସାଦମକରୋଦ୍ବିଭୁଃ ।
ୟତୋ ବାଚୋ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଅପ୍ରାପ୍ୟ ମନସା ସହ ।
ଆନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ବିଦ୍ଵାନ୍ ବିଭେତି କଦାଚନେତି ॥ ୧୭ ॥

ଅଶୋରଣୀୟାନ୍ନହତୋ ମହୀୟାନ୍ନାତ୍ମାସ୍ୟ ଜନ୍ତୋର୍ନିହିତୋ ଗୁହାୟାମ୍ ।
ତମକ୍ରତୁଂ ପଶ୍ୟତି ବୀତଶୋକୋ ଧାତୁଃ ପ୍ରସାଦାନ୍ନହିମାନମୀଶମ୍ ॥ ୧୮ ॥

ବସିଷ୍ଠବୈୟାସକିବାମଦେବବିରିଚ୍ଛିମୁଖୈର୍ହୃଦି ଭାବ୍ୟମାନଃ ।
ସନସ୍ତୁଜାତାଦିସନାତନାଦୈର୍ଯୋରୀତ୍ୟୋ ମହେଶୋ ଭଗବାନାଦିଦେବଃ ॥ ୧୯ ॥

ସତ୍ୟୋ ନିତ୍ୟଃ ସର୍ବସାକ୍ଷୀ ମହେଶୋ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦୋ ନିର୍ବିକଳ୍ମୋ ନିରାଖ୍ୟଃ ।
ଅଚିନ୍ତ୍ୟଶକ୍ତିର୍ଭଗବାନ୍-ଗିରୀଶଃ ସ୍ଵାବିଦ୍ୟାୟା କଲ୍ପିତମାନଭୂମିଃ ॥ ୨୦ ॥

ଅତିମୋହକରୀ ମାୟା ମମ ବିଷ୍ଣୋଃ ସୁବ୍ରତ ।
ତସ୍ୟ ପାଦାମ୍ବୁଜଧ୍ୟାନାଦ୍ଭସ୍ତରା ସୁତରା ଭବେତ୍ ॥ ୨୧ ॥

ବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ୱଜଗଦ୍ୟୋନିଃ ସ୍ୱାଂଶତୁତୈଃ ସ୍ୱକୈଃ ସହ ।
ମମାଂଶସଂଭବୋ ଭୂତ୍ୱା ପାଲୟତ୍ୟଶିଳଂ ଜଗତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ବିନାଶଂ କାଲତୋ ଯାତି ତତୋଽନ୍ୟସ୍ତ୍ରକଳଂ ମୃଷା ।
ଓଁ ତସ୍ମୈ ମହାଗ୍ରାସାୟ ମହାଦେବାୟ ଶୂଳିନେ ।
ମହେଶ୍ୱରାୟ ମୃତାୟ ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୨୩ ॥

ଏକୋ ବିଷ୍ଣୁର୍ମହଦ୍-ଭୂତଂ ପୃଥଗ୍ଭୂତାନ୍ୟନେକଶଃ ।
ତ୍ରୀଲୋକାନ୍ଧ୍ୟାପ୍ୟ ଭୂତାନ୍ତା ଭୁକ୍ତେ ବିଶ୍ୱଭୁଗବ୍ୟୟଃ ॥ ୨୪ ॥

ଚତୁର୍ଭୁକ୍ତ ଚତୁର୍ଭୁକ୍ତ ଦ୍ୱାଭ୍ୟାଂ ପଞ୍ଚଭିରେବ ଚ ।
ହୃୟତେ ଚ ପୁନର୍ଦ୍ୱାଭ୍ୟାଂ ସ ମେ ବିଷ୍ଣୁଃ ପ୍ରସୀଦତୁ ॥ ୨୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମାର୍ପଣଂ ବ୍ରହ୍ମ ହବିର୍ବ୍ରହ୍ମାଗ୍ନୌ ବ୍ରହ୍ମଣା ହୃତମ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମୈବ ତେନ ଗନ୍ତବ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମକର୍ମସମାଧିନା ॥ ୨୬ ॥

ଶରା ଜୀବାସ୍ତଦଞ୍ଜେଷୁ ଭାତି ନିତ୍ୟଂ ହରିଃ ସ୍ୱୟମ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମୈବ ଶରଭଃ ସାକ୍ଷୀନ୍ନୋକ୍ଷଦୋଽୟଂ ମହାମୁନେ ॥ ୨୭ ॥

ମାୟାବଶାଦେବ ଦେବା ମୋହିତା ମମତାଦିଭିଃ ।
ତସ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟଲେଶାଂଶଂ ବକ୍ତୁଂ କେନାପ୍ୟଶକ୍ୟତେ ॥ ୨୮ ॥

ପରାପୁରତରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଯୁପୁରାପୁରତୋ ହରିଃ ।
ପରାପୁରତୋ ହୀଶସ୍ତସ୍ମାଦ୍ଭୂଲ୍ୟୋଽଧିକୋ ନ ହି ॥ ୨୯ ॥

ଏକ ଏବ ଶିବୋ ନିତ୍ୟସ୍ତତୋଽନ୍ୟସ୍ତକଲଂ ମୃଷା ।
ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବାନ୍ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଧ୍ୟାୟାନ୍ନିଷ୍ଠାଦିକାନ୍ସୁରାନ୍ ॥ ୩୦ ॥

ଶିବ ଏବ ସଦା ଧ୍ୟାୟଃ ସର୍ବସଂସାରମୋଚକଃ ।
ତସ୍ମୈ ମହାଗ୍ରାସାୟ ମହେଶ୍ୱରାୟ ନମଃ ॥ ୩୧ ॥

ପୈତ୍ତଲୀଦଂ ମହାଶାସ୍ତ୍ରଂ ନ ଦେୟଂ ଯସ୍ୟାକସ୍ୟଚିତ୍ ।
ନାସ୍ତ୍ରିକାୟ କୃତୟାୟ ଦୁର୍ବୃତ୍ତାୟ ଦୁରାତ୍ମନେ ॥ ୩୨ ॥

ଦାମ୍ଭିକାୟ ନୃଶଂସାୟ ଶଠାୟାନୃତଭାଷିଣେ ।
ସୁବ୍ରତାୟ ସୁଭକ୍ତାୟ ସୁବୃତ୍ତାୟ ସୁଶୀଳିନେ ॥ ୩୩ ॥

ଗୁରୁଭକ୍ତାୟ ଦାନ୍ତାୟ ଶାନ୍ତାୟ ଋତୁଚେତସେ ।
ଶିବଭକ୍ତାୟ ଦାତବ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମକର୍ମୋକ୍ତଧୀମତେ ॥ ୩୪ ॥

ସୁଭକ୍ତାୟୈବ ଦାତବ୍ୟମକୃତୟାୟ ସୁବ୍ରତ ।
ନ ଦାତବ୍ୟଂ ସଦା ଗୋପ୍ୟଂ ଯତ୍ନେନୈବ ଦ୍ୱିଜୋଽପ ॥ ୩୫ ॥

ଏତପୈତ୍ତଲୀଦଂ ମହାଶାସ୍ତ୍ରଂ ଯୋଃଧୀତେ ଶ୍ରାବୟେଦ୍ଭିଜଃ ।
ସ ଜନ୍ମମରଣେଭ୍ୟୋ ମୁକ୍ତୋ ଭବତି । ଯୋ ଜାନୀତେ ସୋଽମୃତତ୍ୱଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି ।
ଗର୍ଭବାସାଦ୍ଧିମୁକ୍ତୋ ଭବତି । ସୁରାପାନାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସ୍ତେୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି । ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ।
ଗୁରୁତଲ୍ଲଗମନାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି । ସ ସର୍ବାନ୍-ବେଦାନଧୀତୋ ଭବତି ।
ସ ସର୍ବାନ୍-ଦେବାନ୍-ଧ୍ୟାତୋ ଭବତି । ସ ସମସ୍ତମହାପାତକୋପପାତକାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ।
ତସ୍ମାଦବିମୁକ୍ତମାଶ୍ରିତୋ ଭବତି । ସ ସତତଂ ଶିବପ୍ରିୟୋ ଭବତି । ସ ଶିବସାୟୁଜ୍ୟମେତି ।
ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ । ବ୍ରହ୍ମୈବ ଭବତି ।
ଇତ୍ୟାହ ଉଗବାନ୍-ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗୁଁସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଶରତୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥

